

**ДЕРЖЛІСАГЕНТСТВО
ДЕРЖАВНЕ СПЕЦІАЛІЗОВАНЕ ГОСПОДАРСЬКЕ
ПІДПРИЄМСТВО «ЛІСИ УКРАЇНИ»
ФІЛІЯ «ЛІСОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЦЕНТР»
ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор виконавчий
Гор ЛІЩУР
«16» Іденуфікаційний код 766034 2026 р.

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
професійного навчання (підвищення кваліфікації)
помічника лісничого**

Термін навчання – 45 годин/1,5 ЄКТС
Форма навчання – очна або дистанційна,
з або без відриву від виробництва.

Розробники:
Віталій РОМАНЕНКО – начальник
відділу навчання та розвитку
персоналу філії «Лісовий
навчальний центр» ДП «Ліси
України», PhD
Микола САВУЩИК – викладач
філії «Лісовий навчальний центр»
ДП «Ліси України», к. с.-г. н.

СХВАЛЕНО на засіданні науково-методичної ради
філії «Лісовий навчальний центр» ДП «Ліси України»
протокол № 1 від «14» січня 2026 р.

Боярка – 2026

Рецензенти:

Василишин Р. Д. – професор кафедри таксації лісу та лісового менеджменту Національного університету біоресурсів і природокористування України Міністерства освіти і науки України, *доктор сільськогосподарських наук, професор;*

Ковалевський С. Б. – професор кафедри ботаніки, дендрології та лісової селекції Національного університету біоресурсів і природокористування України Міністерства освіти і науки України, *доктор сільськогосподарських наук.*

РЕЦЕНЗІЯ

на **Освітню програму професійного навчання
(підвищення кваліфікації) помічника лісничого**
розроблену філією «Лісовий навчальний центр» ДП «Ліси України»

Подана на рецензування освітня програма підвищення кваліфікації помічників лісничих визначає мету, завдання, зміст, структуру та організаційні засади реалізації освітнього процесу, спрямованого на вдосконалення професійної підготовки фахівців лісової галузі.

Освітня програма орієнтована на категорію працівників, які здійснюють технологічне керівництво виробничою діяльністю лісництва, організують та контролюють виконання лісокультурних, лісозахисних, протипожежних і лісоохоронних заходів, ведуть технічну документацію та забезпечують дотримання вимог чинного законодавства. Зміст програми відповідає посадовим обов'язкам помічників лісничих та враховує специфіку їх практичної діяльності.

Мету і завдання програми сформульовано чітко та логічно. Вони передбачають поглиблення знань з економічних, технологічних і правових аспектів ведення лісового господарства, формування управлінських та організаційних компетентностей, а також набуття практичних навичок, необхідних для прийняття самостійних виробничих рішень. Тематика освітньої програми охоплює питання нормативно-правового забезпечення діяльності галузі, електронного обліку деревини, планування та проведення рубок, відтворення лісів, лісового насінництва і розсадництва, охорони мисливського фонду, протидії лісопорушенням, а також вимоги охорони праці та пожежної безпеки.

Структура освітньої програми є логічною та впорядкованою: навчальний матеріал згруповано у 5 модулів і 16 тем, що забезпечує системність викладання та послідовність засвоєння знань. Визначені результати навчання (знання та вміння) відповідають професійним функціям слухачів і мають прикладний характер. Оптимальним є поєднання дистанційної теоретичної підготовки з практичними заняттями, що дозволяє забезпечити ефективність навчання без значного відриву від виробничої діяльності. Передбачені форми підсумкового контролю сприяють об'єктивному оцінюванню рівня підготовки слухачів.

Обсяг програми (45 академічних годин / 1,5 кредити ЄКТС) є достатнім для досягнення визначених результатів навчання та відповідає вимогам до програм підвищення кваліфікації.

Висновок: освітня програма професійного навчання (підвищення кваліфікації) помічників лісничих відповідають сучасним вимогам професійної підготовки кадрів лісового господарства, мають практичну спрямованість та можуть бути рекомендовані до затвердження і впровадження.

Рецензент професор кафедри таксації лісу та лісового менеджменту Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктор сільськогосподарських наук, професор Роман **ВАСИЛИШИН**

12.01.2026

(дата)

(підпис)

РЕЦЕНЗІЯ

на Освітню програму професійного навчання
(підвищення кваліфікації) помічника лісничого
розроблену філією «Лісовий навчальний центр» ДП «Ліси України»

Рецензована освітня програма розроблена відділом навчання та розвитку персоналу філії «Лісовий навчальний центр» ДП «Ліси України».

Метою освітньої програми є професійне навчання шляхом підвищення кваліфікації помічників лісничих, які за посадовими обов'язками здійснюють технологічне керівництво виробничою діяльністю лісництва, більшість з якої направлена на вирішення завдань з вирощування садивного матеріалу, проведення лісокультурних заходів та догляду за лісовими насадженнями.

В освітній програмі зазначені, вміння, навички та компетентності помічника лісничого, його основні завдання та обов'язки, кваліфікаційні вимоги до посадки.

Навчальний план освітньої програми професійного навчання (підвищення кваліфікації) помічника лісничого повністю відповідає завданням освітньої програми. Перелік та обсяг модулів і тем відповідають структурно-логічній схемі проведення курсів підвищення кваліфікації помічника лісничого.

Професійне навчання за програмою базується на використанні сучасних інформаційних технологій, вивченні основних законодавчих актів у сфері лісового та мисливського господарства, прогресивних технологій відтворення лісів та лісозаготівельних робіт, теоретичних і практичних засад наближеного до природи лісівництва.

Висновок: розроблена освітня програма є доцільною, відповідає встановленим освітньо-професійним вимогам та може бути використана у освітньому процесі для підвищення кваліфікації лісничих.

*Рецензент професор кафедри ботаніки, дендрології та лісової селекції
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
доктор сільськогосподарських наук, професор Сергій КОВАЛЕВСЬКИЙ*

17.01.2026
(дата)

(підпис)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

До освітньої програми підвищення кваліфікації помічників лісничих

Освітня програма та навчальний план програми підвищення кваліфікації помічників лісничих розраховані на підвищення кваліфікації спеціалістів лісового господарства помічників лісничого, які за посадовими обов'язками здійснюють технологічне керівництво виробничою діяльністю лісництва; керують роботами на вирощуванні лісових культур, лісового садивного матеріалу, рубках формування та оздоровлення лісів, захисті лісів від шкідників та хвороб, лісового насінництва; виконують завдання, передбачені Положенням про державну лісову охорону; складають протоколи про лісопорушення; розробляють проекти вирощування лісових культур і захисних насаджень; ведуть технічну документацію в лісництві.

Метою освітньої програми є: поглиблення знань слухачів з економічних і технологічних аспектів основних видів робіт лісгосподарського виробництва (лісонасінневої справи, лісовідновлення, рубок формуванням та оздоровленням лісів, захист лісів від шкідників і хвороб, охорона лісу від пожеж і лісопорушень) та формування базису для подальшого самостійного вдосконалення професійної кваліфікації, необхідної для обґрунтованих самостійних рішень під час виконання посадових обов'язків.

Завдання освітньої програми – вдосконалення необхідних знань та навичок для професійного виконання посадових обов'язків відповідно до покладених обов'язків, завдань, повноважень та діючих нормативно-правових актів, що стосуються ведення лісового господарства, управління процесами виробництва, охорони та захисту лісів, відтворення лісів.

Освітня програма складається з 5 модулів та 16 тем. Заняття проводяться у відповідності до кваліфікаційного рівня слухачів. Методика навчання базується на використанні сучасних інформаційних технологій, вивченні основних законодавчих актів у сфері лісового та мисливського господарства, прогресивних технологій відтворення лісів та лісозаготівельних робіт, теоретичних і практичних засад наближеного до природи лісівництва.

У результаті проходження освітньої програми слухач повинен знати:

- нормативно-правові акти, що регулюють порядок організації охорони лісів від лісопорушень, охорони і захисту лісів від шкідників, хвороб та охорони і захисту лісів від пожеж;
- основи лісового, земельного та антикорупційного законодавства;
- порядок використання системи електронного обліку деревини в Україні;
- основи управління виробничими процесами;
- методи обміру та обліку круглих лісових матеріалів;
- порядок використання лісових ресурсів, що віднесені до природозаповідного фонду України;
- особливості сучасних технологій лісового насінництва та розсадництва;
- основні вимоги до впровадження наближеного до природи лісівництва в Україні;
- сучасні підходи до відтворення лісів в Україні на основі досвіду провідних

країн;

- порядок охорони популяцій лісової фауни, основні положення боротьби з браконьєрством;
- планування і проведення рубок;
- вимоги безпеки під час проведення основних лісгосподарських заходів.

Уміти:

- оформлювати протоколи про лісопорушення;
- проводити комплекс заходів щодо нагляду, попередження та боротьби з хворобами та шкідниками лісових масивів;
- управляти виробничими процесам на рівні лісництва;
- проводити обмір та облік круглих лісоматеріалів, проводити контроль за підлеглими працівниками в сфері обміру та обліку лісоматеріалів;
- впроваджувати основні вимоги наближеного до природи лісівництва в підпорядкованих лісових масивах;
- використовувати сучасні підходи до відтворення лісів;
- правильно застосовувати посадковий матеріал відповідно до умов проведення лісовідновлення або лісорозведення;
- проводити комплекс заходів щодо охорони і захисту мисливського фонду;
- приймати участь в рейдах по боротьбі з лісопорушеннями та браконьєрством;
- проводити планування проведення рубок в підпорядкованих лісових масивах;
- контролювати дотримання вимог безпеки під час проведення лісгосподарських заходів;
- застосовувати стратегічні та тактичні прийоми під час гасіння лісових пожеж.

Термін навчання – 45 академічних годин/1,5 ЄКТС, з них 35 годин приділено теоретичній підготовці в он-лайн форматі без відриву від виробництва (частина тем передбачена до самостійного опрацювання слухачами відповідно до списку літератури), 8 годин практичній підготовці¹ з відривом від виробництва. Перевірка знань розрахована на 2 години. Розподіл модулів та тем має орієнтовний характер, послідовність і кількість годин за модулями та темами може змінюватись в межах визначеного часу передбаченого освітньою програмою.

Форма навчання – очна або дистанційна, з або без відриву від виробництва.

Навчання за програмою завершується підсумковим контролем знань (тести, співбесіди, виконання практичних завдань тощо). Після успішного проходження контролю знань філія «Лісовий навчальний центр» ДП «Ліси України» видає слухачу сертифікат встановленого зразка.

¹ За умови закінчення воєнного стану та виконання заходів безпеки слухачами під час практичних занять. До закінчення воєнного стану, заняття проводяться в он-лайн форматі.

КВАЛІФІКАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОМІЧНИКА ЛІСНИЧОГО

Повинен знати: основи лісового та природоохоронного законодавства; організаційно-розпорядчі документи, методичні нормативні та інші керівні матеріали з виробничо-господарської діяльності лісництва; стандарти й технічні умови на продукцію лісогосподарського виробництва; технологію виробництва; засоби механізації і правила їх технічної експлуатації; основи економіки, організації виробництва, праці й управління; основи трудового законодавства; чинні положення з оплати праці, правила охорони лісів від пожеж.

Завдання та обов'язки:

- здійснює технологічне керівництво виробничою діяльністю лісництва;
- керує роботами на вирощуванні лісових культур, лісового садивного матеріалу, рубках формування та оздоровлення лісів, захисті лісів від шкідників та хвороб, лісонасінній справі;
- виконує завдання, передбачені Положенням про державну лісову охорону;
- контролює своєчасне і точне виконання старшими майстрами лісу, спостерігачами-пожежними, і пожежними командами покладених на них обов'язків;
- контролює дотримання працюючими на території лісництва лісозаготівельними бригадами правил рубань лісу, пожежної безпеки і санітарних правил у лісах, порядку заготівлі другорядних лісових матеріалів і здійснення побічного користування лісом;
- складає протоколи про лісопорушення, перевіряє правильність їх складання старшими майстрами лісу, провадить матеріально-грошову оцінку самовільно зрубаного або пошкодженого лісу;
- проводить ревізії обходів і діляниць, перевірку стану охорони лісів сільгосп підприємств, закріплених за міністерствами, відомствами та організаціями;
- проводить технічне навчання і виробничий інструктаж з майстрами лісу, техніками лісового господарства, лісниками і робітниками;
- розробляє проекти вирощування лісових культур і захисних лісонасаджень;
- веде технічну документацію в лісництві, облік лісового фонду і систематично вносить поточні зміни в таксаційні описи і картографічні матеріали.

Кваліфікаційні вимоги. Повна або базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (спеціальності) – бакалавр або магістр. Стаж роботи за фахом – не менше 2 років.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
підвищення кваліфікації помічника лісничого

Освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр, магістр

Кількість годин/кредитів ЄКТС – 45 / 1,5 ЄКТС

Форма підсумкового контролю – підсумкове тестування

№ п/п	Найменування модулів та тем	Всього годин	у т. ч.		
			лекції	ПЗ	СРС
1	2	3	4	5	6
Загальна складова					
1	<u>Модуль 1. Управління лісами на засадах сталого розвитку.</u>	2	2		
1.1	Сталий розвиток лісового господарства: основні концептуальні засади.	1	1		
1.2	ГІС у лісовому господарстві України. Проведення національної інвентаризації і сертифікації лісів.	1	1		
<u>Модуль 2 Основи правознавства</u>		4	4		
2.1	Основи лісового законодавства України. Повноваження державної лісової охорони. Відповідальність за лісопорушення.	2	2		
2.2	Основні поняття антикорупційного законодавства України.	2	2		
Функціональна складова					
<u>Модуль 3 Управління виробництвом</u>		3	3		
3.1	Основи управління виробничими процесами. Сучасне лісництво. Планування діяльності лісництва.	2	2		
3.2	Використання системи ЕОД в лісгосподарській практиці.	1	1		
Галузева складова					
<u>Модуль 4. Організація ведення лісового та мисливського господарства</u>		25	14	8*	3
4.1	Круглі лісоматеріали: обміри та облік. Оцінка вад деревини.	3	3		
4.2	Лісове насінництво та розсадництво. Особливості сучасних технологій.	2	2		
4.3	Наближене до природи лісівництво. Основні підходи впровадження в Україні. <i>Ознайомлення з досвідом проведення лісівничих заходів і рубок в надлісництвах.*</i>	4		4*	
4.4	Планування і проведення рубок головного користування, рубок формування та оздоровлення лісів	3	2		1
4.5	Використання ресурсів у лісах, віднесених до природно-заповідного фонду України	2	2		
4.6	Сучасні підходи удосконалення відтворення лісів в Україні. <i>Ознайомлення з досвідом відтворення лісів, сучасними технологіями лісового насінництва і вирощування садивного матеріалу в надлісництвах.*</i>	4		4*	

1	2	3	4	5	6
4.7	Охорона й відтворення диких звірів і птахів в лісовому фонді. Проведення біотехнічних заходів. Боротьба з браконьерством.	2	1		1
4.8	Основні види шкідників та хвороб лісових насаджень та їх шкодочинність у сучасних умовах. Проведення лісозасних заходів та поліпшення санітарного стану лісів.	5	4		1
5	Модуль 5 Охорона праці та пожежна безпека	9	7		2
5.1	Вимоги законодавства з охорони праці при виконанні лісгосподарських робіт. Комплекс заходів з охорони праці.	4	3		1
5.2	Сучасні підходи з охорони лісів від пожеж: стратегія, тактика, вимоги безпеки.	5	4		1
6	Контроль знань	2			2
6.1	Підсумкове тестування	2			2
	Всього за програмою	45	30	8*	7

** За умови закінчення воєнного стану та виконання заходів безпеки слухачами під час практичних занять. До закінчення воєнного стану, заняття проводяться в он-лайн форматі.*

ПРОГРАМА КУРСУ

Загальна складова

Модуль 1. Управління лісами на засадах сталого розвитку.

Тема 1.1 Сталий розвиток лісового господарства: основні концептуальні засади.

Сутність сталого розвитку. Концепція управління лісами на засадах сталого розвитку. Міжнародні ініціативи з питань захисту лісів Європи та їх вплив на формування концепції управління лісами на засадах сталого розвитку. Принципи управління лісами на засадах сталого розвитку. Державна стратегія управління лісами України до 2035 року. Державне регулювання та управління у сфері лісових відносин. Повноваження органів законодавчої та виконавчої влади у сфері лісових відносин.

Тема 1.2 ГІС у лісовому господарстві України. Проведення національної інвентаризації і сертифікації лісів.

Загальне поняття про геоінформаційні системи і технології. Компоненти ГІС. Аналітичні можливості ГІС. Структура ГІС. Функції ГІС. Класифікація ГІС. Інформаційне забезпечення ГІС. Джерела даних для ГІС. Картографічні джерела. Основи ГІС, застосування у лісовому господарстві, аналіз і використання просторових даних. Національна інвентаризація, як знання про площу та структуру лісів. Порядок проведення національної інвентаризації лісів. Складові частини сертифікації лісів. Сучасні схеми сертифікації лісів. Принципи сертифікації лісів за схемою FSC®. Порядок проведення сертифікації лісів за схемою FSC®. Особливості сертифікації лісів за схемою PEFC.

Модуль 2. Основи правознавства

Тема 2.1 Основи лісового законодавства України. Повноваження державної лісової охорони. Відповідальність за лісопорушення.

Законодавчі акти, що регулюють лісові відносини. Основні положення Лісового кодексу України. Власність на землю та ліси. Порядок надання земель та лісів у користування. Перехід прав на землю та ліси. Порядок зміни цільового призначення, вилучення та надання у користування різних за цільовим використанням земель. Плата за використання земель. Державне управління та державний контроль у сфері використання земель та лісів. Відповідальність за порушення вимог лісового та земельного законодавства України. Нормативно-правова база щодо адміністративної та кримінальної відповідальності за лісопорушення. Повноваження державної лісової охорони.

Тема 2.2 Основні поняття антикорупційного законодавств України.

Права та обов'язки, керівника, посадових осіб усіх рівнів, працівників. Заборонені корупційні практики. Відповідальне лідерство, ділова репутація та доброчесність. Норми професійної етики. Правовий статус Уповноваженого.

Модуль 3. Управління виробництвом

Тема 3.1 Основи управління виробничими процесами. Сучасне

лісництво. Планування діяльності лісництва.

Організація управління. Елементи системи управління. Апарат управління підприємством. Механізм управління підприємством. Принципи управління підприємством. Функції управління підприємством. Методи управління підприємством. Зв'язки елементів структури управління. Сутність планування та плану. Основні принципи планування. Основні види планів підприємства. Сутність стратегії діяльності підприємства. Основні завдання формування стратегії підприємства.

Тема 3.2 Використання системи ЕОД в лісгосподарській практиці.

Законодавчі підстави єдиної державної системи електронного обліку деревини в Україні. Основні критерії системи. Переміщення, перевезення та реалізація лісопродукції. Інструкція з ведення електронного обліку деревини. Фотофіксація деревини.

Галузева складова

Модуль 4. Організація ведення лісового та мисливського господарства

Тема 4.1 Круглі лісоматеріали: обміри та облік. Оцінка вад деревини

Законодавча база. Загальні засади стандартизації. Характеристичні ознаки деревини та способи їх вимірювання і обліку. Класифікація та облік лісоматеріалів круглих. Методи обліку лісоматеріалів. Встановлення якості лісоматеріалів, в тому числі деревини дров'яної. Ланцюжок постачання деревини та його роль на ринку лісопродукції.

Тема 4.2 Лісове насінництво та розсадництво. Особливості сучасних технологій

Заготівля та переробка лісонасінної сировини. Попереднє обстеження лісонасінних об'єктів та внутрішньогосподарська оцінка посівних якостей насіння. Способи та техніка заготівлі лісонасінної сировини. Приймання, облік та особливості зберігання лісонасінної сировини. Одержання насіння із шишок шпилькових порід. Одержання насіння із сухих та соковитих плодів. Обезкрилювання, очистка та сортування лісового насіння. Зберігання та перевірка посівних якостей насіння. Значення зберігання насіння. Склади і тара для зберігання насіння. Пакування і транспортування насіння.

Тема 4.3 Наближене до природи лісівництво. Основні підходи впровадження в Україні

Наближене до природи лісівництво: теоретичні і практичні засади. Законодавчі документи впровадження НПЛ. Принципи, методи і способи НПЛ. Основні принципи проведення рубок переформування лісових насаджень на засадах НПЛ. Лісовпорядкування лісів на засадах наближеного до природи лісівництва. Рубки переформування в похідних насадженнях.

Тема 4.4 Планування і проведення рубок головного користування, рубок формування та оздоровлення лісів

Рубки лісу за їх призначенням, класифікація рубок лісу. Нормативні документи по веденню лісового господарства. Поняття про рубки головного користування лісом. Класифікація способів головних рубок. Особливості головних рубок. Лісівницькі вимоги головної рубки. Обґрунтування рубок

догляду за лісом. Види рубок догляду. Метод рубок догляду. Задачі рубок догляду в умовах інтенсивного господарства. Критерії призначення насаджень під рубки догляду. Економічне значення рубок догляду за лісом. Удосконалення технологій рубок догляду. Заходи формування і оздоровлення лісів. Рубки формування і оздоровлення лісів. Призначення санітарних рубок. Вибіркові та суцільні санітарні рубки. Рубки переформування.

Тема 4.5 Використання ресурсів у лісах, віднесених до природно-заповідного фонду України

Правові основи організації, охорони, ефективного використання природно-заповідного фонду України. Класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. Правові засади функціонування територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Дозвіл на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення. Ліміти на використання природних ресурсів. Види рекреаційної діяльності у межах територій та об'єктів ПЗФ.

Тема 4.6 Сучасні підходи удосконалення відтворення лісів в Україні

Лісокультурне районування. Особливості чистих і мішаних, простих і складних штучних насаджень. Взаємовплив деревних рослин у мішаних насадженнях. Густина лісових культур. Особливості лісовідновлення та лісорозведення в Україні. Категорії лісокультурних площ. Стан і розвиток лісокультурної справи в Україні. Вибір головних, супутніх, підгінних порід та чагарників за кліматичними районами. Способи створення лісових культур. Лісові культури під наметом лісу. Часткові лісові культури. Суцільні лісові культури і добір порід при їх створенні. Типи лісових культур у різних лісорослинних умовах. Типи, способи і схеми змішування деревних порід.

Тема 4.7. Охорона й відтворення диких звірів і птахів в лісовому фонді. Проведення біотехнічних заходів. Боротьба з браконьєрством

Мисливствознавство, як наука. Історія розвитку мисливствознавства в Україні. Охорона тваринного світу і юридичні основи сучасного мисливського господарства. Поняття про спортивні і промислові мисливські господарства. Роль мисливствознавства в охороні і раціональному використанні фауни. Природні території, що особливо охороняються. Мисливські заповідники, як репродуктивні ядра промислових видів. Мисливські ресурси і біотехнія.

Тема 4.8. Основні види шкідників та хвороб лісових насаджень та їх шкодочинність у сучасних умовах. Проведення лісозахисних заходів та поліпшення санітарного стану лісів

Хвоє- та листогризучі шкідники. Особливості способу життя. Захист насаджень. Огляд окремих видів шкідників. Стовбурові шкідники. Біоекологічні особливості стовбурових комах-шкідників. Причини масового розмноження. Особливості динаміки чисельності. Вплив комах на санітарний стан насаджень. Розвиток і типи вогнищ. Моніторинг і методи обліку стовбурових комах. Заходи боротьби з стовбуровими шкідниками. Огляд окремих видів жуків родини короїди. Шкідники коріння. Шкідники надземної та підземної частини рослин,

плодів та насіння розсадників і молодих насаджень. Загальна характеристика. Заходи боротьби з ними. Шкідники плодів і насіння. Заходи боротьби з ними.

Модуль 5. Охорона праці та пожежна безпека

Тема 5.1 Вимоги законодавства з охорони праці при виконанні лісогосподарських робіт. Комплекс заходів з охорони праці

Основні положення Закону України "Про охорону праці". Основні законодавчі акти з охорони праці. Основні принципи державної політики в галузі охорони праці. Відшкодування працівникам збитків, завданих нещасними випадками та профзахворюваннями. Відповідальність за порушення законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці, за створення перешкоди діяльності посадових осіб органів державного нагляду за охороною праці і представників професійних спілок. Посадові інструкції, установлення обов'язків, прав і відповідальності посадових осіб і спеціалістів за додержанням вимог з охорони праці. Виконання працівниками своїх обов'язків, правил, норм та інструкцій з охорони праці. Загальні вимоги щодо безпечного виконання робіт. Перелік небезпек під час виконання робіт, пов'язаних з небезпечними і шкідливими виробничими чинниками. Вимоги щодо безпечної експлуатації машин, механізмів, устаткування.

Тема 5.2 Сучасні підходи з охорони лісів від пожеж: стратегія, тактика, вимоги безпеки

Нормативно-правові акти (НПА) щодо організації охорони лісів від пожеж. Базова термінологія. Структура лісопожежних формувань. Природна пожежна небезпека лісу. Гасіння пожеж (стадії гасіння, стратегія, тактика та методи гасіння). Небезпеки пов'язані із забрудненням лісів вибухонебезпечними предметами. Вимоги безпеки під час гасіння лісових пожеж.

Література

1. Бондар А. О. Формування лісових насаджень у дібровах Поділля. К.: Урожай, 2006. 336 с.
2. Вакулюк П. Г., Самоплавський В. І. Лісовідновлення та лісорозведення в рівнинних районах України. Харків: Прапор, 2006. 383 с.
3. Ведмідь М. М. Похідні і малоцінні деревостани та їх реконструкція у дібровах Лівобережної України. Х., 2014. 258 с.
4. Відновлення насаджень сосни звичайної на Півночі Київського Полісся / Гордієнко М. І. та ін. К., Житомир: Волинь, Рута, 2006. 158 с.
5. Гойчук А. Ф. Технологія інтегрованого захисту лісу. Житомир: Полісся, 2014. 282 с.
6. Гордієнко М. І. та ін. Культури сосни звичайної в Україні. К., 2002. 872 с.
7. Гордієнко М. І., Гордієнко Н. М. Лісівничі властивості деревних рослин. К., 2005. 816 с.
8. Державна стратегія управління лісами України до 2035 року [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 02.01.2026).
9. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III. [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (дата звернення: 02.01.2026).
10. Завада М. М. Лісова ентомологія. Київ: Видавничий дім Вініченко, 2017. 377 с.
11. Зібцев С. В. (ред.) та ін. Лісова пірологія: підручник. 2-ге вид., випр. і допов. К.: Наукова столиця, 2020. 423 с.
12. Інструкція з оформлення органами Державного комітету лісового господарства України матеріалів про адміністративні правопорушення: наказ Держкомлісгоспу України від 31.08.2010 № 262.
13. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII. [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення: 02.01.2026).
14. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 80731-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 02.01.2026).
15. Коваль Я. В., Блажкевич Т. П., Волочков В. В. Планування виробництва в лісовому господарстві: навч. посіб. Житомир: ЖНАУ, 2011. 504 с.
16. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 02.01.2026).
17. Лавний В. В., Мазепа В. Г., Шишканинець І. Ф., Заяць М. В. Особливості природного поновлення у букових деревостанах Українських Карпат. Наукові праці Лісівничої академії наук України. 2021. Вип. 22. С. 41–51.
18. Лакида П. І., Павліщук О. П., Карпук А. І., Кравець П. В. Лісова політика: навч. посіб. Корсунь-Шевченківський: ФОП Майдаченко І. С., 2019.

227 с.

19. Лісівництво: підручник / Яворовський П. П. та ін. Київ: НУБіП України, 2021. 654 с.

20. Лісовий кодекс України від 21.01.1994 № 3852-ХІІ. [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12> (дата звернення: 02.01.2026).

21. Лісоматеріали круглі листяні. Класифікація за якістю. Частина 1. Дуб і бук. Лісоматеріали круглі хвойні. Частина 1. Сосна (EN 1316-1:1997, IDT): ДСТУ EN 1316-1:2019. К.: Держспоживстандарт України, 2018. 26 с.

22. Лісотаксаційний довідник / Білоус А. М. та ін. Дніпро: Ліра, 2020. 364 с.

23. Маурер В. М. Декоративне розсадництво. Вінниця: Нова Книга, 2007. 264 с.

24. Маурер В. М. та ін. Підвищення продуктивності лісів лісокультурними методами: навч. посіб. К.: НУБіП України, 2010. 124 с.

25. Маурер В. М., Савущик М. П., Пінчук А. П. та ін. Сучасні технології лісового насінництва та деревного розсадництва: навч. посіб. К.: НУБіП України, 2019. 188 с.

26. Мазепа В. Г., Турко В. М., Сірук Ю. В., Курбет Т. В. Регіональне та соціальне лісівництво: навч. посіб. Житомир: ДУ «Житомирська політехніка», 2023. 137 с.

27. Методичні рекомендації щодо обстеження осередків стовбурових шкідників лісу / уклад. В. Л. Мешкова. Харків: УкрНДІЛГА, 2011. 27 с.

28. Методичні вказівки з нагляду, обліку та прогнозування поширення шкідників і хвороб лісу для рівнинної частини України / уклад. В. Л. Мешкова. Харків, 2019. 88 с.

29. Моніторинг шкідливих організмів лісових екосистем: навч. посіб. / Пузріна Н. В. та ін. Київ: НУБіП України, 2021. 274 с.

30. Наближене до природи лісівництво в Українських Карпатах / Чернявський М. В. та ін. Львів: Піраміда, 2006. 88 с.

31. Недеревні ресурси лісу: навч. посіб. / Токарева О. В., Левченко В. В., Лакида М. О. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2022. 447 с.

32. Організація та управління лісогосподарським виробництвом: навч. посіб. / Цаль-Цалко Ю. С., Мороз Ю. Ю., Гайдучок Т. С. Житомир: Євро-Волинь, 2022. 448 с.

33. Порадник Карпатського лісівника / Чернявський М. В. та ін. Ів.-Франківськ, 2008. 368 с.

34. Правила поліпшення якісного складу лісів: постанова Кабінету Міністрів України від 12.05.2007 № 724. [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/724-2007-%D0%BF> (дата звернення: 02.01.2026).

35. Про систему громадського здоров'я: Закон України від 06.09.2022 № 2573-ІХ. [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text> (дата звернення: 02.01.2026).

36. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18.01.2001 №

2245-III. [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14> (дата звернення: 02.01.2026).

37. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII. [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12> (дата звернення: 02.01.2026).

38. Рекомендації щодо обстеження соснових культур на заселеність шкідливими комахами / уклад. В. Л. Мешкова. Харків: УкрНДІЛГА, 2008. 9 с.

39. Санітарні правила в лісах України: постанова Кабінету Міністрів України від 27.07.1995 № 555. [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-95-%D0%BF> (дата звернення: 02.01.2026).

40. Свириденко В. Є. та ін. Лісівництво. К.: Арістей, 2006. 544 с.

41. Сторчоус О. Адміністративна відповідальність за лісопорушення. Київ, 2011. 347 с.

42. Сторчоус О. Кримінальна відповідальність за самовільні порубки лісу: навч. посіб. Київ, 2012. 116 с.

43. Тимчасові рекомендації щодо проведення першочергових заходів у соснових лісах, пошкоджених короїдами / Мешкова В. Л. та ін. Харків, 2017. 8 с.

44. Типи лісових культур за лісорослинними зонами Полісся та Лісостеп, Степ, Карпати, Крим. К., 2010. 63 с.

45. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці: наказ Держнаглядохоронпраці України від 26.01.2005 № 15.

46. Токарева О. В., Левченко В. В., Лакида М. О. Недеревні ресурси лісу: навч. посіб. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2022. 447 с.

47. Технологія інтегрованого захисту лісу / Гойчук А. Ф. Житомир: Полісся, 2014. 282 с.

48. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV. [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення: 02.01.2026).

49. Циліорик А. В., Шевченко С. В. Лісова фітопатологія. К.: КВІЦ, 2008. 464 с.

Директор філії

Сергій ІРКЛІЄНКО